

Cura

Kristendemokratisk ide & debat

Nr. 1 - marts 2002

- Side 3: Om Cura
v. redaktionen
- Side 4: Religionens rolle i historie, samfund og politik
v. Jan Nilsson
- Side 10: Boganmeldelse: "Det ny systemskifte"
v. Jonas Norgaard Mortensen
- Side 14: Nye skillelinier i dansk politik
v. Jonas Norgaard Mortensen
- Side 20: Det politiske Narnia
v. Michael Hedelund
- Side 27: Norge: Samarbejde om en ny politik
v. David Hansen, formand for KrFU Norge
- Side 30: Hvis du vil vide mere

Cura

Cura udkommer som et gratis webmagasin (webzine) i PDF-format. Ønsker man at modtage bladet kan man oprette abonnement på www.kfu.dk og modtage bladet via e-mail. Bladet kan også downloades samme sted eller på www.minpolitik.dk.

- **Udgives af**

Kristeligt Folkepartis Ungdom
- Danmark Unge Kristendemokrater

- **ISSN**

Udskriftsudgave: 1602-1460

- **Redaktion**

Jesper Møberg-Poulsen
Jakob Norgaard Mortensen
Michael Hedelund
Jan Nilsson
Jonas Norgaard Mortensen (ansh.)

- **DTP & grafik**

Værdidrengene

- **Ekspedition & evt. henvendelse**

Kristeligt Folkepartis Ungdom
Allégade 24B
2000 Frederiksberg
Tlf. 3327 7800
E-mail: kfu@kfu.dk
www.kfu.dk

- **Udkommer**

Næste gang: juni 2002.

- **Rettigheder**

Artikler i Cura må gerne citeres, når blot det sker indenfor citatreglerne, og når det sker med tydelig angivelse af Cura som kilde.
Erhvervsmæssig affotografering af Cura's tekst, billeder og andre illustrationer er ikke tilladt.

Om Cura

Titlen på dette nye kristendemokratiske magasin hedder en smule kryptisk "Cura". Ordet dækker dog over noget af det mest fundamentale i kristendemokratiet, nemlig respekten og omsorgen for det enkelte menneske, naturen og alt, hvad der ellers er til.

„Cura“ er latin og betyder omsorg og dækker over tre forskellige aspekter heraf: For det første at holde af eller at værdsætte. For det andet at bekymre sig om eller at være optaget af. Og for det tredje at drage omsorg for eller at hjælpe i praktisk forstand.

Begrebet „Cura“ er således svært at oversætte til dansk. Det går lidt nemmere på engelsk, hvor ordet „to care“ dækker nogle af de samme aspekter og i øvrigt er afledt af det latinske ord. På engelsk kan man sige „I do care“, d.v.s. jeg er optaget af dette eller hint, fordi det betyder noget for mig. Man kan også sige „I take care“, d.v.s. jeg drager omsorg for dette eller hint på en konkret og praktisk måde. Det gamle danske ord „at kere sig“ dækker over det samme og kommer også af det latinske „Cura“.

Det kristendemokratiske menneskesyn og verdensbillede starter med en anerkendelse af det værendes værdi: Det enkelte menneskes uendelige værdi og naturens værdi for sig selv. Ud af denne anerkendelse udspringer en etik, der fordrer omsorg for alle mennesker og for naturen. At noget har værdi og er betydningsfuld kræver, at der drages omsorg for dette. Hvordan sikrer vi det enkelte menneske et værdigt liv? Og hvordan respektere vi naturens værdi?

Disse er spørgsmål, som driver den kristendemokratiske ideologi - fordi tanken om værdighed kræver engagement og aldrig accepterer lige-gyldighed. Sagt på engelsk: „We do care“ og „we take care“. Alt dette er indeholdt i ordet „Cura“.

Med magasinet *Cura* ønsker vi at skabe et rum for videreudviklingen af og debatten om den kristendemokratiske ideologi og dennes betydning både internationalt og ikke mindst i en dansk sammenhæng. Bidragene vil veksle mellem mere principielle emner, aktuelle temaer fra det konkretpolitiske arbejde samt præsentation af strømninger inden for den politiske tænkning bredt forstået, der forhåbentlig vil være en inspiration til den kristendemokratiske ideologi.

Cura vil udkomme ca. fire gange om året.

God læselyst.

Religionens rolle i historie, samfund og politik

AF Jan Nilsson

Artiklen gennemgår først Francis Fukuyamas tese om historiens afslutning, hvor religion ikke længere vil spille nogen rolle. Derefter gennemgås Samuel Huntingtons tese om civilisationskonflikter, hvor religioner er en af de mest afgørende faktorer. Til sidst præsenteres Huntingtons tanke om det alment-menneskelige som et fundament for forståelse og sameksistens på tværs af civilisationer og religioner.

Religionskrig?

Indledning eller anledning

Efter terrorangrebene i USA den 11. september 2001 er begreber som civilisationskrig og religionskrig kommet på den offentlige dagsorden. Hvorvidt terrorangrebene og den efterfølgende krig mod terrorister i streng forstand kan betegnes som religionskrig, skal der ikke tages stilling til i dette notat. Men det kan konstateres, at religion som sådan fylder mere i den offentlige debat, end det har været tilfældet tidligere.

Endvidere kan det konstateres, at mange danskere tilsyneladende ser en sammenhæng mellem terrorangrebene og religion: Således kunne Ugebrevet Mandag Morgen den 15. oktober 2001 på baggrund af en interviewundersøgelse fortælle, at 61% af de adspurgte danskere mente, at terrorangrebet den 11. september helt eller delvist skyldtes konflikt mellem forskellige religioner. Videre svarede 46%, at terrorangrebene i større eller mindre grad havde skabt en personlig mistillid til muslimer.

Disse omstændigheder giver anledning til at vurdere religionens rolle i det offentlige/politiske rum nærmere, hvilket altid vil være af interesse ud fra et kristendemokratisk synspunkt, der jo grunder sin ideologi på kristendommen, og dermed har som sin selvfølgelig forudsætning, at religion kan have indflydelse på samfundsforhold og samfundsudvikling - positivt såvel som negativt.

Som et bidrag til denne besindelsen skal dette notat forsøge at trække nogle få linier og fremhæve nogle synspunkter fra diskussionen inden for forskningsområdet international politik, hvor religion og politik i høj grad har været på dagsordenen de sidste godt og vel ti år. Dette gælder i særlig grad inden for den engelsksprogede verden, men tendensen er ved at gøre sig

gældende også i Danmark.

I det følgende skal to forskellige synspunkter gennemgås, der alle har haft en stor virkningshistorie. De to tekster skal ikke kommenteres nærmere, men forhåbentlig vil gennemgangen i sig selv kaste lys over emnet. Jeg tillader mig at citere direkte fra teksterne, d.v.s. på engelsk, da begreberne, der anvendes, alle er fyldt med stor betydning, og en oversættelse vil således kunne komme til at dreje ordenes betydning.

The End of History

Francis Fukuyama

Francis Fukuyama's artikel "The End of History?" fra 1989 (i *The National Interest*, 16/1989) kan betragtes som det paradigmatisk punkt, der starter en - ind til videre - over 10 år lang diskussion om historiens udvikling og om ideologierne, religionernes og kulturens status på tærsklen til det 21. årh. Fukuyama skriver (næsten profetisk eller måske snarere anti-profetisk) få måneder før Berlinmurens fald om det vestlige liberale demokratis globale sejr.

Med Hegel som største inspirator tolker Fukuyama historiens gang som én stor bevægelse mod historiens endemål, det liberale demokrati, ved hvis globale udbredelse historien ikke kan komme længere. Dette punkt i historien, skrev Fukuyama i 1989, er lige ved at indtræffe; vi er lige ved "The End of History".

I bedste hegelske ånd forstår Fukuyama historiens udvikling som en udvikling forårsaget af kontradiktioner (grundlæggende modsætningsforhold), hvis dialektik og hvis løsninger skaber nye situationer med nye kontradiktioner o.s.v. Sagen er blot den, at ved The End of History er vi kommet til en situation, hvor "all prior contradictions are resolved and all human needs are satisfied" (ibid. p. 5). Hvad er der så tilbage?, hvad vil historien byde på, når alle behov er tilfredsstillet? Fukuyama svarer selv på spørgsmålet: "what remains is primarily economic activity" (ibid.).

*Ingen
klassekonflikter*

Som liberal tænker (med hovedvægt på liberal markedsøkonomi) tænker Fukuyama først og fremmest på klassekonflikter i marxistisk betydning, når han taler om "contradictions", og - tyder det på - han tænker først og fremmest på menneskets materielle behov, når han taler om "human needs". Ifølge Fukuyama har den liberale markedsøkonomi løst menneskets materielle behov, og der findes ikke længere klasser i samfundet: "The class issue has actually been succesfully resolved in the West" (ibid. p. 9). Med denne udtalelse accepterer Fukuyama, at klassekonflikter ikke er løst globalt; det kan kun siges om den vestlige verden; men - og det er pointen - det er kun et spørgsmål om tid, før det samme kan siges om alle andre samfund. Det er kun et spørgsmål om tid, før vi ser "the universalization of Western liberal democracy" (ibid. p. 4). Mod slutningen af sin artikel stiller Fukuyama selv spørgsmålet, om ikke der kan

tænkes andre kontradiktioner end klassekonflikter, som vedblivende vil bestå og således vedblivende vil skabe ny historie. Fukuyama giver to bud på sådanne kontradiktioner, nemlig religion og nationalisme, som han dog mener, vil miste sin betydning ligesom tilfældet med klassekampen:

Religion

Vedr. religion: Fukuyama iagttager, at liberalismen historisk udspringer af religiøse samfunds manglende evne til at skabe "even the minimal preconditions of peace and stability" (ibid. p. 14). Med andre ord, religion vil ikke udgøre nogen egentlig konkurrent for det liberale demokrati, da religion ikke er i stand til at løse de kontradiktioner, som ifølge Fukuyama ses løst i Vesten.

Fukuyama har ganske vist noteret sig den stigende religiøse fundamentalisme blandt både kristne, jøder og muslimer (og hinduer, kunne man føje til, hvilket Fukuyama glemmer). Det er dog kun den muslimske udgave heraf, Fukuyama behandler nærmere, og han konkluderer blot, at den "has little appeal for non-Muslims, and it is hard to believe that the movement will take on any universal significance" (ibid.).

Nationalisme

Vedr. nationalisme: Fukuyama betragter ikke nationalisme som en positiv størrelse, der har sine egne mål, men udelukkende som en negativ størrelse, der opstår, hvor mennesker lever i samfund, hvor "liberalism in question is incomplete" (ibid. p. 15). Nationalistiske og etniske bevægelser opstår, siger Fukuyama, hvor mennesker "are forced to live in unrepresentative political systems that they have not chosen" (ibid.). Sættes disse mennesker i frihed, d.v.s. bliver deres samfund liberale ligesom Vestens, ja, så vil der ikke længere være nogen grobund på nationalisme.

Det må indrømmes, at Fukuyama ikke udtaler sig nær så kategorisk, når det gælder nationalisme, som det ellers er tilfældet i resten af artiklen: F.eks. udtaler han sig om "the vast majority of the world's nationalist movements" og om "a great deal of the world's ethnic and nationalist tension" (begge ibid. p. 15. mine kursiveringer). Men, må man så spørge, hvad gælder da de fænomener, der falder uden for denne karakteristik af flertallet? Det svarer Fukuyama ikke på.

Fukuyama er sikkert blevet styrket i sine antagelser om universaliteten af det liberale demokrati efter Berlinmurens fald og årene derefter, f.eks. Golfkrigen, hvor en hidtil uset alliance af lande (vestlige som ikke-vestlige) stod sammen i kampen om at befri Kuwait. Hvorledes Fukuyama vil tolke historien siden da, kan der ikke her svares på. Et faktum er det dog, at mange andre har noteret sig en stadigt stigende betydning af både religiøse og etniske konflikter i stort set alle dele af verden.

Fukuyama om 11. september

I forbindelse med den aktuelle situation efter den 11. september vil Fukuyama dog på ingen måde tale om en religionskrig eller civilisationskrig, som ellers er hævdet af en del andre både politikere og andre debatører. I et interview med Bjarke Møller i Information den 21. september 2001 siger Fukuyama således, at på trods af enkelte overfald på muslimer/arabere i den vestlige verden (som udtryk for en religions-/etnisk konflikt) så er konflikten udelukkende en krig mod terrorisme, som også hævdet af bl.a. præsident Bush. Fukuyama henviser til, at amerikanerne ikke har glemt og ikke vil gentage anden verdenskrig, hvor japansk-amerikanere blev interneret, og som han siger, "borgerretsbevægelsen har gjort folk meget opmærksomme på faren ved at proppe folk ned i brede

etniske eller racemæssige gruppe.” Om denne beskrivelse passer som generel karakteristik på det amerikanske folk, er på denne plads umulig af afgøre. Dog bemærkes, som nævnt i indledningen, at standpunktet dårligt passer på i hvert tilfælde en stor del af den danske befolkning!

Der skal ikke her diskuteres holdbarheden af Fukuyama’s tanker. Det interessante er de klare og langt hen ad vejen konsistente synspunkter, der førte en længere diskurs med sig i primært amerikanske tidsskrifter (de fleste i opposition til Fukuyama, som det skal vises nedenfor).

The Clash of Civilizations

Samuel Huntington

Det mest vægtige modsvar til Fukuyamas tese om The End of History er givet af Huntington i artiklen ”The Clash of Civilizations” fra 1993 (i *Foreign Affairs*, 73/1993), hvilken må have æren for, at begrebet ”civilisation” så markant er dukket op i den offentlige debat.

Huntington ser en helt ny verdensorden for sig efter den kolde krigs ophør. Hvor den gamle verden var di-polær, er den nye verdensorden multi-polær. Om denne nye situation skriver Huntington: ”The fundamental source of conflict in this new world will not be primarily ideological or primarily economic. The great divisions among humankind and the dominating source of conflict will be *cultural*” (ibid. p. 22. Min kursivering).

Civilisation

Fremtidige konflikter vil stå mellem forskellige kulturer eller forskellige civilisationer (”The fault lines between civilizations will be the battle lines of the future”, ibid). En civilisation for Huntington er den største fællesnævner, der findes for grupper af kulturer. Alle mennesker har forskellige ”levels of identity”, f.eks. romer, italiener, katolik, europæer, vesterlænding. En civilisation er den højest mulige form for identitet, mellem hvilke der ikke findes nogle fællesnævner - undtagen dog ”that which distinguishes humans from other species” (ibid. p. 24). (Dette fælles, der adskiller mennesker fra dyr, beskæftiger ikke videre Huntington. Spørgsmålet er imidlertid om ikke, der på baggrund heraf kunne udvikles en fælles menneskelighed på tværs af civilisationer - noget almenmenneskeligt. (Se nedenfor).

Ifølge Huntington er de forskellige civilisationer skilt fra hinanden (og dermed selv konstitueret) ”by history, language, culture, tradition and, *most important, religion*” (ibid. p. 25. Min kursivering). Huntington finder syv eller otte forskellige civilisationer i verden i dag (civilisationer kan nemlig godt forsvinde og nye kan komme til, hvilket dog sker over århundreder). Disse er den vestlige, den konfusianske (kinesiske), den japanske, den muslimske, den hinduistiske, den slavisk-ortodokse, den latin amerikanske, og evt. den afrikanske. (Den afrikanske civilisations ikke-entydige karakter af egentlig civilisation er påpeget af Huntington selv). Cf. ibid. p. 25.

Civilisationskamp

De forskellige civilisationer vil uundgåeligt ligge i konflikt med hinanden, ikke nødvendigvis voldeligt, men i det mindste på et kulturelt plan. Ifølge Huntington har civilisationerne nemlig hver deres sæt af værdier, verdensbillede, traditioner o.s.v., som er ganske uforenelige med hinanden. Mødes civilisationerne, hvilket sker på mindst to måder, så vil en konflikt uundgåeligt være til stede. Den ene måde, hvorved civilisationernes ikke kan undgå kontakt - og dermed konflikt - er de steder, hvor disse rent geografisk støder mod hinanden. Dette gælder f.eks. grænsen mellem øst og vest Europa (den vestlige vs. den slavisk-ortodokse civilisation) og mellem den kristne (vestlige og/eller slavisk-ortodokse) og den muslimske verden.

„West vs. the rest“

Det andet møde mellem civilisationer er globalt og er ”the West versus the rest” (ibid. p. 39ff). P.g.a. vestens overlegne status i militær, økonomisk og institutionel henseende vil resten af verden føle sig presset og på en måde have fundet en fælles fjende. Dette kan føre til de facto alliancer mellem ellers forskellige civilisationer. Som eksempel herpå nævner Huntington den konfusiansk-muslimske alliance.

Den nye verdensorden (eller måske rettere ”u-orden“) giver rum for flere aktører på den verdenspolitiske scene, end tilfældet var under den kolde krig. På trods af vestens dominerende rolle vil ”non-Western civilizations no longer remain the objects of history [...] but join the West as movers and shapers of history” (ibid. p. 23).

Den danske debat

Det er ikke mindst på baggrund af Huntington’s artikel fra 1993 og bogen fra 1997, hvor samme synspunkter uddybes yderligere, at den aktuelle debat om civilisationer og civilisationskrig skal forstås. Når Poul Nyrup Rasmussen f.eks. allerede om aftenen den 11. september til TV slår fast, at ”dette ikke er en krig mellem civilisationer”, så er det ganske sikkert for ikke at inddrage de meget vidtrækkende konsekvenser, som en realpolitisk accept af Huntington ville føre med sig.

En anden version af civilisationstesens er bl.a. fremført af Pia Kjærsgaard under Folketingets åbningsdebat den 2. oktober 2001, hvor hun - ligesom statsministeren - slog fast, at den aktuelle konflikt efter den 11. september ikke er en konflikt mellem civilisationer, for - og her er argumentationen er ganske anden - det kan nemlig slet ikke lade sig gøre, for ”der er kun én civilisation, og det er vores.”

En sådan argumentation har Pia Kjærsgaard dog ikke selv fundet på. Den er tidligere fremført eksplicit af f.eks. det moderne Tyrkiets grundlægger Mustafa Kemal Atatürk: ”Der er ikke nogen anden civilisation; civilisation betyder europæisk civilisation” (her ifølge U. Østergaard, *Evropa. Identitet og identitetspolitik*, København, 1998, p. 19). En udtalelse som Pia Kjærsgaard da også i de følgende dages debat har henvist til som legitimation for sine synspunkter. (Man tænker på det morsomme i, at Pia Kjærsgaard bliver nød til at dække sig ind under en tyrker for at forsvare sine synspunkter om andre kulturer in casu den muslimske!)

Afslutning eller opfordring

Det fælles- menneskelige

Som allerede nævnt åbner Huntington op for noget almenmenneskeligt, der evt. kan danne basis for fredelig sameksistens civilisationer og religioner imellem.

Denne tanke forfølges nærmere i Huntingtons bog fra 1997 (*The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*), hvor sidste kapitel omhandler „The Commonalities of Civilizations“. Huntington forfægter her, at der findes en absolut moral, der gælder alle civilisationer til alle tider. Der findes med andre ord en højere fællesnævner end de enkelte civilisationer: Dette at være menneske udgør en fællesnævner og indeholder „[some] human condition[s] and universal dispositions“, hvor ud fra en specifik moral kan udledes (ibid. p. 318). Denne moral, vil Huntington sige, indeholder krav om sandhed og retfærdighed, og den tager afstand fra mord, tortur o.s.v.

Huntington slutter sin bog med en opfordring til at søge dette fællesmenneskelige. En opfordring det ikke burde ligge fjernt fra kristendemokratiet at tage alvorlig. Kristendemokratiet forudsætter jo, at der findes en absolut moral, der må gælde alle mennesker - ikke kun kristne - ellers ville den ikke være relevant i politisk sammenhæng. Denne morals universalitet forklarer kristendemokratiet ud fra skabelsestanken, der omfatter alle mennesker.

Heri ligger måske en inspiration, der er værd at forfølge ikke mindst i en tid, hvor det for det første er blevet legitimt at tale om sammenhængen mellem religion og samfundsforhold (vi er tydeligvis ikke nået til *The End of History*, hvor kun det materielle tæller), og for det andet i en tid, hvor det er konflikterne religioner og kulturer imellem, der får lov at sætte dagsordenen i Danmark som i udlandet.

Bibliografi

F. Fukuyama, „*The End of History*“ i *The National Interest* 16/1989, p. 3-18 (Fukuyamas bog *The End of History and the Last Man*, der bygger på artiklen fra 1989 er oversat til dansk: F. Fukuyama, *Historiens afslutning og det sidste menneske* (oversat af O.L. Henriksen), København, 1993

S.P. Huntington, „*The Clash of Civilizations*“ i *Foreign Affairs* 73/1993, p. 22-49

S.P. Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, London, 1997

Se i øvrigt:

B.R. Barber, *Jihad vs. McWorld. How Globalism and Tribalism are reshaping the World*, New York, 1996

The Desecularization of the World. Resurgent Religion and World Politics (ed. P.L. Berger), Washington DC, 1999

M. Juergensmeyer, *The New Cold War? Religious Nationalism Confronts the Secular State*, Berkeley, 1993

Religionens globale genopstabelse (*Den ny verden* nr. 1, 30 årg., Center for udviklingsforskning), København, 1997

Boganmeldelse:

“Det ny systemskifte”

Af Jonas Norgaard Mortensen

Anmeldelse af bogen „Det ny systemskifte“, som er Christine Antorini, Henrik Dabl og Lars Goldsschmidts bud på, hvordan den politiske fremtid vil tegne sig. Deres hovedpointe er, at Danmark har brug for et systemskifte à la det vi fik i 1901, men forfatterne når ikke meget mere end at vise viljen til fornyelse - selve den ideologiske fundering skal man lede længe efter.

Politikere ude af trit med virkeligheden.

Det politiske system fungerer ikke længere. Derfor er det nødvendigt, at politikerne kommer i trit med virkeligheden.

I bogen ”Et nyt systemskifte” plæderer Christine Antorini m.fl. for et opbrud i partisystemet. De mener, at det politiske problem i dag ligner situationen ved sidste systemskifte i 1901. Det eksisterende partisystem afspejler ikke samfundet, og kan derfor ikke være repræsentativt. I 1901 fik Danmark parlamentarisme og de fire traditionelle partier, i dag skal partierne omstruktureres så eksempelvis Kristeligt Folkeparti bliver til Moralsk Folkeparti!

Ligesom i provisorietiden i slutningen af det 18 århundrede er der i dag en uoverensstemmelse mellem det politiske system og det samfund systemet skal administrere. Det ser man efter de tre forfatters mening i partiernes svigtende medlemstal. De sociale klasser er i opløsning, og derfor appellerer de gamle partier ikke til moderne mennesker. Men sprækkerne i det nuværende system viser sig også i uenigheden mellem befolkningen og politikerne om visionerne for EU, og de viser sig i det generelle problem, at den enkelte borger har svært ved at koble sine private, daglige dispositioner med en overordnet politisk vision. Systemet kan ikke skabe fælles mening og retning ud af de private handlinger og holdninger. I det hele taget kan meget få vælgere tage deres politikere seriøst.

Partierne skal redefineres

Ifølge forfatterne skal kortene blandes på ny, så partierne kommer i overensstemmelse med deres vælgere og slipper for krampagtigt at skulle stå sammen om spørgsmål, som de i dag reelt set er delte på.

Løsningen på legitimeringsproblemet er en omsplitning og omstrukturering af partisystemet. Socialdemokratiet skal spaltes. Den ene del slås sammen med Dansk Folkeparti og får navnet Hjemstavnspartiet. Den anden del er med i forfatterens eget favorit-parti Virtuelt Folkeparti, som også rummer dele af de radikale, SF samt fritænkere fra Venstre og de konservative. Hovedparten af SF er slået sammen med Enhedslisten (og ganske få socialdemokrater) i Nej-partiet. Venstre og de konservative finder sammen i Markedspartiet, mens resten af de radikale, Kristeligt Folkeparti og CD skal hedde Moralsk Folkeparti.

Partiernes opgave bliver at sætte det gode liv på dagsordenen og skabe begejstring for den politiske debat igen. Og det kan de gøre, mener forfatteren, fordi de ikke længere skal kæmpe med indbyrdes stridende holdninger til især EU og indvandring.

*Det ny
systemskifte's
"himmerigsvision"
for partisystemet*

Parti:	Hjemstavns.	Nejpartiet	Moralsk Folkep.	Virtuelt Folkep.	Markedsp.
Demokratiets legitimitet	Repræsentation, anerkendelse og politiske processer, der bygger på fornuft og rimelighed				
Den enkelte deltager via/som:	Tilskuer	Græsrod	Barmhjertighed Gode gerninger	Samfunds samtale i offentligheden der kan skabe konklusioner	Økonomisk agent
Individets rolle:	Overensstemmelse mellem forestillingen om egen rolle og sammenhængen i samfundet.				
Sammenhængskraften skyldes:	Afbalancering af stat, marked og civilsamfund				
Fokus:	Stat	Stat /civilsamfund	Civilsamfundet	Retsstat	Marked
Verdensorden:	Danmark som foregangsland	Verden var bedre i går end den er i morgen	Menneskeheden	Politisk verdensorden	Økonomisk verdensorden
Politisk grundform	Reformeret identitetsparti	Reformeret identitetsparti	Reformeret identitetsparti	Reformeret realpolitisk parti	Reformeret realpolitisk parti

Hjemstavns partiets foreløbige sejr

Sociolog Henrik Dahl, medforfatter til "Det ny systemskifte", mener at folketingsvalget den 20. november eksemplificerer udviklingen og opbruddet: "Valgets store sejrherre er Hjemstavns partiet - den store gruppe danskere som allerhelst vil leve et stille og roligt liv i deres egen kolonihave. For dem er enhver tanke om forandring skræmmende - EU er skræmmende og globaliseringen er skræmmende".

Henrik Dahl beskriver Hjemstavns partiet som folk, der er forankret i det lokale miljø. „Det er deres dagsorden, der har vundet på landsplan. Velfærdsstaten er partierne ikke uenige om. Det, der gør en forskel i dansk politik, er indvandring. Hjemstavnsfolkene betragter Danmark som et hjem, hvor de fremmede skal huske at tage skoene af, sige tak for mad og i øvrigt ikke føle sig alt for meget hjemme,“ mener Henrik Dahl.

Han advarer derfor mod at betragte udfaldet af valget som en højredrejning af Danmark. „Hjemstavnsfolk er ikke højreorienterede. De bakker op om velfærdssamfundet, og de ser staten som garant for velfærd,“ siger han. Ifølge Henrik Dahl er det antiglobaliseringen - eller det som en tysk avis har betegnet forelskelsen i Danmark - der har vundet.

„I valgkampen har vi intet hørt om EU eller om, hvordan vi skal omstille os til et videnssamfund. Højre-venstre delingen hørte til i industrisamfundet - dengang

*Valget d. 20.
november.*

*Resultatet ikke
udtryk for
højredrejning.*

velfærd blev produceret af industrien, men sådan er det ikke længere,” siger han.

Ifølge Henrik Dahl er problemet, at partierne lader som om, at det gamle system fra århundredeskiftet, hvor hvert parti repræsenterede en bestemt gruppe vælgere, stadig eksisterer. At Socialdemokratiet er for arbejderne og Venstre for bønder. Men sådan er det ikke. Skellet i dag går ikke mellem højre og venstre, men snarere mellem modernister og hjemstavnsfolk. Sejren ligger hos hjemstavnsfolkene og forestillingen om et dansk fællesskab.

Smørhul til sort hul

De små partier

De små midterpartier har altid levet af at kunne skabe et flertal med den siddende regering. Nu er midterpartierne blevet overflødige. Dansk politik kan regeres hen over hovedet på Kristeligt Folkeparti og de radikale. „En æra er forbi.“ Ordene er Marianne Jelveds, og de faldt på valgnatten, efter at det stod klart, at de radikale - trods en fremgang på to mandater - reelt ikke kan regne med at få brug for sejren.

Det folketing, som vælgerne sammensatte er historisk i den forstand, at de midterpartier, der har levet af at være tungen på vægtskålene, nu ingen betydning har. „Det har aldrig været muligt for en af blokkene at skabe et flertal alene, derfor har midterpartierne haft en afgørende rolle. For første gang er det ikke længere tilfældet,“ siger samfundsforsker Johannes Andersen, Ålborg Universitet. Johannes Andersen mener, at det er de store partiers kamp om at profilere sig på velfærdsspørgsmål på midten, som har fået den konsekvens, at det er mindre interessant at være midterparti.

*Hvorfor CD røg ud
- og KRF blev inde*

Det har i særlig grad ramt CD, som er røget ud. „Grunden til, at det er CD, der ryger ud og ikke Kristeligt Folkeparti (KRF) er, at KRF har en bastion i Vestjylland og nogle faste støtter, som ikke sådan skifter mening. De er meget trofaste,“ lyder Johannes Andersens forklaring på, at KRF lige netop beholdt deres bastion på fire medlemmer i Folketinget.

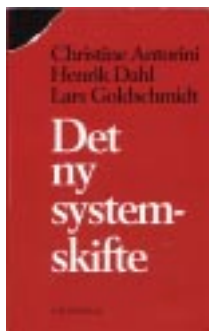
I modsætning til CD, der har hjulpet den afgående regering igennem en række finanslovsforlig, er det ikke megen indflydelse Kristeligt Folkeparti kan bryste sig med i den forløbne valgperiode. Partiets formand Jann Sjursen håber, at det bliver anderledes: „Vi vil selvfølgelig bruge mandaterne til fortsat at føre en værdibaseret politik, og jeg tror, at vi vil få større indflydelse end tidligere. Anders Fogh Rasmussen har hele tiden inviteret os til at sikre regeringen en bred parlamentarisk rygdækning, og det er vi med til,“ siger Jann Sjursen, som beklager polariseringen i Folketinget.

”Et nyt systemskifte” advarer mod at tro, at det fløjdelte folketing afspejler vælgernes ønsker. „Midten er ikke forsvundet. Det er de store partier, der har erobret midten. Når Socialdemokratiet og Venstre ikke længere står for en bestemt ideologi, er der ikke plads til midterpartierne“.

*Systemskifte uden
ideologisk fundering*

”Et nyt systemskifte” er en nytænkende debatbog, men eksemplerne er for ustrukturerede og forfatterne gentager deres pointe alt for mange gange. Deres partipolitiske analyser, og forslag til forandringer, er alt for funktionsorienteret og for lidt ideologisk funderet. Hvor bliver for eksempel det grundlæggende livs- og menneskesyn af i de foreslåede partidannelser?

Alligevel så udgør det hold, der har skrevet bogen, en meget tiltrængt del af den offentlige debat, nemlig den offensive venstrefløj, der forholder sig realpolitisk og konstruktiv til samfundsforandringerne. På sin vis er de selv en del af den elite de håber på kan spille en større rolle i det danske samfund: Den del af befolkningen som formår at skabe symboler og analyser, som vi sammen kan møde verden med. Gennem de tre forfatters arbejde er der flere positioner, flere analyseredskaber og flere symboler til at fortolke vores samtid med. Og det er godt.

*Christine Antorini,
Henrik Dahl og Lars
Goldschmidt:
„Det ny systemskifte.“
240 s., 175 kr. Gyldendal.*

*Se hjemmesiden
www.virtuelfolkeparti.dk.*

Nye skillelinier i dansk politik

Af Jonas Norgaard Mortensen

Danmarks nye statsminister Anders Fogh Rasmussen mener, at valget den 20. november var et opgør med samfundets ensidige modsætninger og klassekampe. Gamle politiske modsætninger har åbenbart, ifølge Fogh, fortonet sig, så for eksempel traditionelle socialdemokrater nu kan stemme på Venstre – eller Dansk Folkeparti. Artiklen kigger nærmere på det gamle, det nye og de analyser som forsøger at forklare opbruddet i det politiske system.

Er det politiske system i opbrud, er danskerne splittet mellem nye politiske skillelinier og hvilke konsekvenser for det i givet flad for partisystemet? For Socialdemokratiet, for Kristeligt Folkeparti? Er vi gået fra et industrisamfund til et informationssamfund? Nærværende artikel forsøger sig med nogle svar ved at redegøre for det klassiske partisystem og skitserer de forandringer som udfordrer det politiske system og ikke mindst dets partier.

De gamle politiske skillelinier

Lipset & Rokkan

Politologerne Lipset & Rokkan opstillede i 1967 tre kriterier for, hvornår man kan tale om en politisk skillelinje. For det første skal der være sociale karakteristika til stede, for eksempel vedrørende beskæftigelse, status, religion og etnicitet, som danner sociale skel mellem borgerne. For det andet må disse grupper være bevidst om deres kollektive identitet. Uden denne bevidsthed kan de sociale skel ikke udvikle sig til *politiske* skillelinjer. Endelig skal de politiske skillelinjer have organisatoriske udtryk i form af partier eller interesseorganisationer.

4 skillelinjer

Lipset & Rokkan identificerede fire primære skillelinjer i vesteuropæiske industrisamfund. Tæt forbundet med etableringen af nationalstaterne var *center-periferi modsætninger*, som opstod da magten i 1800-tallet blev centraliseret i staterne. I mange lande vendte periferien sig mod øget statskontrol, og hvad de opfattede som påtvunget og kunstigt skabt national identitet. I katolske lande var også kirken imod den tiltagende rolle, som staten fik - på bekostning af kirken. Magtkampe mellem *kirke* og *stat* har især i de katolske lande udgjort det andet modsætningsforhold i Vesteuropa.

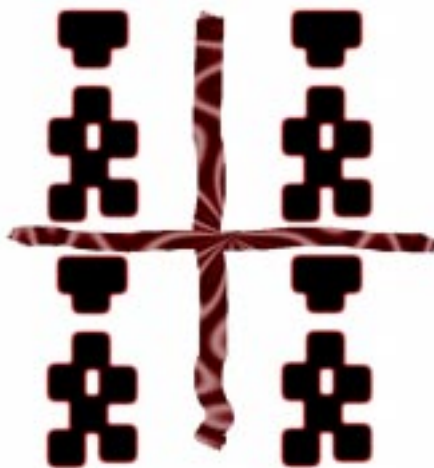
De to første modsætningsforhold udsprang altså af den "nationale revolution" i før-industrisamfundet og var primært af kulturel/værdimæssig karakter.

Overlappende hermed indtraf imidlertid den industrielle revolution, hvor to andre modsætningsforhold blev dominerende. For det første forholdet mellem *land- og bybefolkning*. For det andet, og som det vigtigste, har forholdet mellem *arbejdere* og *arbejdsgivere* udgjort den dominerende politiske skillelinje i vesteuropæiske industrisamfund. Skellene mellem by-land og arbejder-arbejdsgiver er primært økonomiske, og var afgørende for forståelse af politiske skillelinjer frem til ca. 1970. I Danmark kom det til udtryk i det klassiske firepartisystem, hvor partierne fordelte sig på den økonomisk determinerede højre-venstre dimension. Den politiske kamp drejede sig for eksempel om økonomisk lighed, sociale reformer, ejendomsret og statslig regulering af erhvervslivet, alle afgørende spørgsmål i forbindelse med opbygningen af velfærdsstaten.

*4 grupper i
industrisamfundet*

Lidt forenklet delte industrisamfundet befolkningen i fire grupper:

- (1) Arbejdere med en kollektiv identitet som én klasse med fælles interesser. De blev mobiliseret af fagbevægelsen og Socialdemokratiet til kamp for bedre økonomiske og sociale vilkår;
- (2) Lærere og husmænd som indtil industrialiseringen for alvor tog fat havde stået i ledtog med bønderne i Venstre, men som brød med partiet i 1905 og stiftede det Radikale Venstre;
- (3) Bønder organiseret i landboforeninger og partiet Venstre. De udgjorde centrum-højre og kæmpede i starten for bøndernes interesser mod godsejerne; og
- (4) Godsejere og funktionærer som organiserede sig i partiet Højre, som i 1915 skiftede navn til det Konservative Folkeparti. De kæmpede for at bevare erhvervslivets selvstændighed og godsejernes ressourcer og rettigheder.

*Opbrud i de gamle
skillelinier*

Grundlaget for det klassiske partisystem var altså tilstedeværelsen af økonomiske og sociale skel i befolkningen. Hver gruppe skabte en kollektiv identitet (klassebevidsthed i marxistiske termer) om fælles økonomiske interesser. Kampen herom blev organiseret af partier og arbejdsmarkedets parter, og logikken i vælgeradfærdsmønstret var enkel: arbejdere stemte på Socialdemokratiet, godsejere på Højre/Konservative Folkeparti, osv. Helt frem til 1960'erne holdt det mønster sig uforandret - og passede dermed fint ind i det vesteuropæiske mønster (Rokkan taler om partisystemernes "fastfrysning").

Men fra slutningen af 1960'erne var der overalt i Vesteuropa tegn på opbrud. Ungdomsoprør, græsrodsbevægelser og fremkomsten af grønne og

højrepopulistiske partier, er alle fænomener, som antyder en bevægelse væk fra det gamle partisystems logik. I Danmark udgjorde jordskredsvalget i 1973, hvor bl.a. Kristeligt Folkeparti for første gang kom i Folketinget, et synligt startskud.

Nye skillelinjer i dansk politik

De i-materielle værdier

Valgundersøgelser foretaget i Danmark har siden 1970'erne vist en løbende afkobling af industrisamfundets tydelige forbindelse mellem social klasse og partivalg, som mest distinkt kom til udtryk i arbejderne vælgeradfærd.

Socialdemokratiet havde tidligere nærmest monopol på arbejderstemmer. Som set i det netop overståede Folketingsvalg vandrer de i dag mod højrepartierne, især Dansk Folkeparti. Samtidig bevæger offentligt ansatte og højtuddannede sig mod venstre, hvor de tidligere samlede sig i især Højre.

Det synes klart, at sammenhængen mellem klasse og parti er i forandring. Men er den også ved at blive opløst? Er opbruddet "blot" udtryk for en udvikling, der så at sige vender op og ned på højre og venstre, så tidligere venstreorienterede nu bliver højreorienterede (og omvendt), *eller* indebærer opbruddet en mere grundlæggende bevægelse væk fra industrisamfundets skillelinier, hvor klassetilhørsforhold indebar særlige økonomiske interesser, som igen afgjorde partivalg? Spiller ikke-materielle værdier - uafhængigt af klasse - en større rolle, når danskere i dag vælger parti?

Ronald Inglehardt

Politologen Ronald Inglehart mener, at vi oplever en stille revolution, som deler samfundet i materialister og post-materialister: "De politiske skillelinjer i vestlige samfund er i færd med at blive ændret fra et etableret mønster baseret på social klasse og religion hen mod skillelinier, der i stigende grad reflekterer en konflikt mellem materialistiske og post-materialistiske prioriteter."

Inspireret af Maslows behovspyramide hævder Inglehart, at der med velstandsstigning følger et skifte i værdiorientering fra materialistiske værdier som økonomisk vækst og fordeling til post-materialistiske værdier som livskvalitet og selvrealisering. Det viser sig i krav om medbestemmelse og markante holdninger til "bløde politikområder" som miljø og kultur.

Det danske valgprojekt

Det danske Valgprojekt har søgt at svare på om en udvikling, som påstået af Ronald Inglehart, kan aflæses i danskernes vælgeradfærd. Det er imidlertid ikke nogen let opgave, idet der kan være en række problemer knyttet til operationalisering af de værdibegreber, som man ønsker at måle. Nogle af de nye "hotte" emner kan være svære at placere i materialisme/post-materialisme skismaet. Er ønsket om en strammere udlændingepolitik for eksempel udtryk for "velfærdsegoisme" eller en frygt for udviskning af dansk kultur?

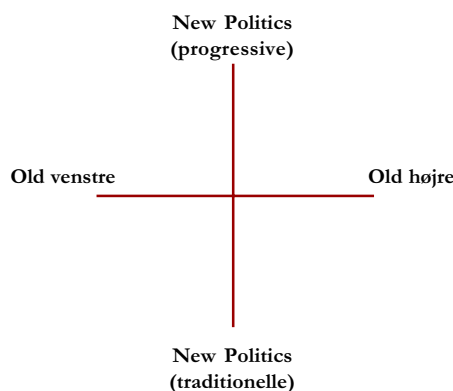
Old & New politics

Det danske Valgprojektet opstiller en model kaldet "New Politics", som giver et mere nuanceret billede af de politiske skillelinjer i overgangen til informationssamfundet, end Ingleharts materialisme/post-materialisme model. New Politics modellen opererer med to politiske dimensioner. Old Politics svarer nogenlunde til Ingleharts materialistiske dimension, New Politics til den post-materialistiske dimension.

Som variable er valgt holdning til fire politikområder på hver af dimensionerne. De fire New Politics variabler er holdning til *udlændinge*,

ulandshjælp, lov og orden, og miljø. Yderligere kan nævnes holdning til *ligestilling*, *EU* og *ældre*. Emnerne på Old Politics dimensionen er *sociale reformer*, *økonomisk lighed*, *statslig kontrol med erhvervslivet* og *lønstigning*.

New politics-modellen

Mere kompleks end Inglehardts model

New Politics-modellen viser en fortsat signifikant konsistens i holdningen til Old Politics emnerne. Er man for økonomisk lighed, er man også for sociale reformer, statskontrol med erhvervslivet og lønstigning. Samme konsistens observeres på New Politics emnerne. Er man for strammere udlændingepolitik, er der signifikant tilbøjelighed til også at kræve mere lov og orden, mindre ulandshjælp og mindre “grøn” miljøpolitik. Men modellen viser ingen nødvendig sammenhæng mellem placering på dimensionerne. Man kan lige så vel ligge til højre som venstre på Old Politics og samtidig være progressiv eller traditionel på New Politics. De progressive typer på New Politics kaldes også ‘det ny venstre’, og traditionalisterne for ‘det ny højre.’

Det, der adskiller New Politics modellen fra Ingleharts, er derfor, at den giver grundlag for at dele vælgerne i fire typer, mens Ingleharts begrænser sig til to: materialister og post-materialister. En forklaring på det komplekse billede i New Politics modellen kan være, at der nu opstår en modreaktion til det ny venstre, som Inglehart beskriver, og som vandt frem i 1970’erne.

Ideologiske typer

Konklusionen i dansk New Politics teori er, at en ny holdningsdimension er under udvikling, og at den gradvist erstatter den traditionelle økonomiske dimension. Aktuelt spiller begge dimensioner dog en rolle for vælgerne, som danner fire ideologiske typer:

1. “Det ny venstre”: til venstre på Old Politics og progressive på New Politics. Gruppen har mange yngre vælgere, står stærkest blandt de højt uddannede og funktionærer, men udgør også en fjerdedel af arbejdervælgerne.
2. “Gamle socialister”: til venstre på Old Politics, men traditionelle på New Politics. Gruppen udgør ca. halvdelen af de ufaglærte arbejdere, en tredjedel af de faglærte og står stærkest blandt de kortuddannede.
3. “Grønne borgerlige”: til højre på Old Politics, men progressive på New Politics. Gruppen har en overvægt af yngre, højere funktionærer og veluddannede folk.
4. “Gamle borgerlige”: til højre på Old Politics og traditionelle på New Politics. Gruppen samler mange selvstændige, ældre og kortuddannede, men udgør også omkring en fjerdedel af arbejdere og funktionærer.

	Gl. venstre	Gl. højre
Ny venstre	<i>Det ny venstre</i>	<i>Grønne borgerlige</i>
Ny højre	<i>Gamle socialister</i>	<i>Gamle borgerlige</i>

Ny dimensioner - nye muligheder

Analysen fra Det danske Valgprojekt giver ikke belæg for at konkludere, at industrisamfundets politiske skillelinjer er forsvundet, men de spiller en aftagende rolle og det giver ikke længere mening at tale om partisystemers fastfrysning. Overgangen fra industrisamfund til informationssamfund indebærer en udvikling, hvor forbindelsen mellem klasse og parti om ikke opløses, så i hvert fald forandres. En ny holdningsmæssig dimension med fokus på postmaterielle værdier er under udvikling. Den får voksende betydning for vælgeradfærden, mens betydningen af den økonomiske dimension falder. Konsekvensen er et opbrud i vælgermønstret, hvor de mest signifikante tendenser er arbejdernes og de lavt uddannedes samling omkring Dansk Folkeparti, og offentligt ansatte og højtuddannedes bevægelse mod ny venstre. Uddannelse er ved at udvikle sig til en vigtig politisk skillelinje.

Tid til besindelse

Der er sket et opbrud i det politiske system og ethvert parti må forholde sig til denne virkelighed. Denne artikel har præsenteret en forståelsesramme for ændringerne, og indeholder, om ikke hele sandheden, så i hvert fald konturerne af den nye politiske situation. Ethvert seriøst parti må så besinde sig på de nye udfordringer og formulere en ideologisk konsistent politik for de nye New Politics områder. Ethvert parti må strategisk positionere sig i det nye politiske landskab med klar tale til et klart vælgersegment, men forandringerne skal kunne forankres i det ideologiske fundament.

Case på Dansk Folkeparti på næste side.

Bibliografi

- Andersen, Jørgen Goul og Ole Borre (1997): "Voting and Political Attitudes in Denmark", Århus University Press*
- Andersen, Johannes m.fl (1998): „Valgere med omtanke“, København Systime*
- Andersen, Jørgen Goul m.fl. (1999): „Valgundersøgelse 1998, Projektbeskrivelse“, Aalborg Universitet*
- Borre, Ole (1995): „Old and new Politics in Denmark“, Scandinavian Political Studies, vol. 18, no. 3*
- Ugebladet Mandag Morgen (1999): nr. 1 „På sporet af det næste jordskredsvalg“*

Case på Dansk Folkeparti:

Dansk Folkeparti er det mest udprægede eksempel på nye skillelinjer i dansk politik. New Politics modellen bidrager til, at vise en stærk korrelation mellem holdning til de fire "ny politik" emner blandt DF's vælgere. De har således den højeste score i et New Politics indeks.

Der er ingen tvivl om, at modstand mod udlændingepolitikken er den væsentligste enkeltfaktor til DF's fremgang. Men spørgsmålet er integreret med andre spørgsmål (New Politics, EU og ældrepolitik, hvor DF's vælgere er "gamle socialister"), som tilsammen danner et nyt vælgersegment for partiet.

Dansk Folkeparti kan derfor ses som modreaktion på de nye "progressive" holdninger, som er vokset frem siden 1970'erne. Dansk Folkeparti mobiliserer vælgere med "reaktionære" holdninger på den nye dimension og når partiet i løbet af ganske kort tid har udviklet sig, så det nu er Danmarks tredje største parti, kan man stille spørgsmålet om partiet er en manifestation af nogle latente holdninger blandt vælgerne, som hidtil har manglet et talerør?

Det relativt store vælgersegment føler sig åbenbart ikke repræsenteret af de etablerede politiske partier, som alle er mere progressive på New Politics dimensionen end Dansk Folkeparti. I informationssamfundet oplever vælgerne derfor en afmagtsfølelse, som vokser og bidrager til at udvikle et "tilskuerdemokrati".

Der er i litteraturen opbakning til tesen i forskellige varianter.

Niels Thomsen (1992) beskriver det politiske rodnet som "svækket" og peger på en stigende "informationskløft", som en "skyggeside" af uddannelsessamfundet og de elektroniske mediers fremtrængen, og henviser til en UNESCO-rapport, som anslår, at hver femte dansker er funktionel analfabet.

Jørgen Goul Andersen (1999) peger på den baggrund på faren for, at forbindelsen mellem den politiske meningsdannelse på elite- og masseniveau svækkes. Han nævner som eksempler i den retning fire begivenheder i 1998, som alle peger på en sådan kløft. Eksemplerne er storkonflikten, folkeafstemningen om Amsterdam-traktaten, pinsepakken og finanslovsaftalen med efterlønsindgrebet.

Ugebrevet Mandag Morgen bruger i sit jubilæumsskrift (MM, tillæg til nr.39, 1999) betegnelsen "demokratigabet" om tilsvarende tendenser.

Det politiske Narnia

C.S. Lewis' politiske perspektiv

Af Michael Hedelund

Clive Staples ("Jack") Lewis (1898-1963) har holdt mange tryllebundet med hans fortælling om Narnia. Herudover er hans værker til forsvar for kristendommen respekteret kloden rundt. Han var en respekteret underviser ved Oxford University i 29 år, hvorefter han blev professor ved Cambridge University.

Artiklen her gennemgår først C.S. Lewis' generelle forhold til politik, herefter hans forhold til videnskaben, for slutteligt at forklare hans kontroversielle synspunkt på forholdet mellem kristendom & politik.

Den politiske
skepsis

Da de konservative d. 25 oktober 1951 sensationelt genvandt magten i England, var en af Churchills første handlinger at sende et brev til C.S. Lewis for at tilbyde ham den ærefulde titel "Commander of the British Empire." Ingen ved hvad Lewis har tænkt da han modtog brevet, men da han faktisk var en stor beundrer af Churchill har han nok værdsat tanken. Alligevel takkede Lewis pænt nej til det ærefulde tilbud. Han skrev tilbage til Churchill, at han var taknemmelig for anerkendelsen af hans arbejde, men at han var bange for politiske misforståelser: "*Der er altid kværunlanter som siger, og fjolser som tror, at mit forfatterskab er et udtryk for Anti-venstreorienteret propaganda, og derfor vil mit navn på 'Honours List' selvfølgelig være vand på deres mølle. Det er derfor bedre at jeg ikke optræder på listen*" (Letters of C.S. Lewis, s. 235.)

Dette enkle tilfælde er karakteristisk for Lewis, der som regel behændigt undgik politiske forviklinger. I modsætning til andre af samtidens forfattere, som f.eks. John Milton, støttede han ikke noget politisk parti, og han var heller ikke meget for at give penge til politiske formål. Lige før Anden Verdenskrig, var der en af C.S. Lewis' elever der fortalte at han ydede støtte til loyalisterne i den spanske borgerkrig, hvortil Lewis hurtigt fortalte at han havde en regel om aldrig at donere penge "...til noget som helst som har en direkte politisk implikation" (*A Dramatic Life*, s. 137.)

Heller ikke efter krigen var Lewis meget for at forholde sig til politik. Ifølge hans stedsøn David Gresham, var Lewis skeptisk overfor politikere og ikke rigtigt interesseret i aktuelle politiske begivenheder (*The Literary Legacy of C.S. Lewis*, s. 15.)

Dette bekræftes i hans tørre digt "*Lines During a General Election*", som præsenterer os for følgende knap så flatterende beskrivelse af politikere: "*Their threats are terrible enough, but we could bear/ All that; it is their promises that bring*

despair." I forhold til det at bekymre sig om de store politiske begivenheder, så skriver Lewis I 1940: "Lord! how I loathe great issues... 'Dynamic' I think is one of the words invented by this age which sums up what it likes and I abominate. Could one start a Stagnation Party - which at General Elections would boast that during its term of office no event of the least importance had taken place?" (Letters, s. 179.)

Det principielle perspektiv

*Uinteresseret i
hverdagspolitik*

Paradokset er det faktum, at Lewis faktisk havde meget at sige om politik, meget mere end man lige forestiller sig. Der er et pænt stort antal politiske emner som Lewis behandler i sit forfatterskab: kriminalitet, økonomisk afstraffelse, feudalisme, kommunisme, fascisme, socialisme, krig, gen-, dyre- og miljø-etik, velfærdsstaten, krig & atomkraft. Når C.S. Lewis forholdt sig til disse emner, var det dog med et noget andet perspektiv, end hvad politikere almindeligvis har.

Han beskæftigede sig overhovedet ikke med 'public policy' altså det sammensurium af egeninteresser, kompromiser og konventioner som politik oftest opleves som. Hvis man leder efter løsningen på hvordan ventelister nedbringes, så er Lewis ikke det rigtige sted at starte. Hans opmærksomhed var ikke rettet mod politikker, men principper. Hverdagens politiske problemer var kun interessante for Lewis, hvis og når de indeholdt vedvarende problemstillinger.

Set i dette lys, så er Lewis begrundelse for at beskæftige sig med politiske emner, og hans simultane afstandstagen til hverdagspolitikken, forenelig. Netop fordi Lewis var så uinteresseret i hverdagspolitikken har han meget at fortælle os om politik i den brede og ideologiske forstand. Ved ikke at anlægge perspektivet efter samtidens politiske problemer, har han været i stand til at formulere tidløse politiske principper.

Tyranni & moral

Intet sted er dette tydeligere end i hans skrifter om tyranni og moral. Fascismen og kommunismen var, i kølvandet på 2. verdenskrig, de to oplagte manifestationer af tyranni som Lewis beskæftigede sig med, men Lewis perspektiv var bredere end dette. Tyranni findes i mange og mere subtile [~spidsfindige] former end Stalins Gulag og Hitlers koncentrationslejre (*Is Progress Possible? Willing Slaves of the Welfare State*, s. 316.)

Lewis vidste dette, og fokuserede derfor på den subtile undertrykkelse som f.eks. kom til udtryk i foreningen af den moderne videnskab og den moderne stat.

*Den videnskabelige
stat*

For at forstå faren ved 'den videnskabelige stat' er det vigtigt at forstå præmissen for den moderne videnskab: alt er determineret ved materielle

forklaringer. Videnskaben hviler på strenge love, som forklarer naturlige fænomener ud fra fysiske, miljømæssige eller arvelige nødvendigheder, f.eks. at bolden falder til jorden, når man smider den, pga. tyngdekraften, myg generer andre myg pga. deres genetiske kode, hunden gør ved lyden af en klokke pga. den miljømæssige påvirkning.

*Videnskabelig
determinisme*

Uanset hvor nødvendigt materiel determinisme er i studierne af verden, så kan den ikke uden videre overføres til mennesker uden at ødelægge selve fundamentet. En sådan determinisme ødelægges, ifølge Lewis, muligheden for viden, fordi den underminerer validiteten (gyldigheden) af menneskelig fornuft; den ødelægges muligheder fordi den fornægter den frie vilje som alle muligheder hviler på (*That Hideous Strength*, 1965).

'Old- and New order'

*Old order lig
refleksion*

Hvis moderne videnskab har ret i, at mennesket i sin tænkning og opførsel er en irrationel funktion, så ændres grundlaget for politik. Tidligere, under det Lewis kalder 'the old order', var politik lig med refleksioner over retfærdighed og 'common good', men jo mere mennesket forstår sig som determineret af irrationelle årsager, desto mindre betydningsfulde er disse refleksioner.

*New order lig
målfiksering*

Under 'the new order' synes devisen at være 'målet helliger midlet'. Når mennesket, jf. den deterministiske tanke, ikke længere er en moralens agent og kan holdes ansvarlige for sine handlinger, så er der ikke de samme grænser for hvad staten kan blande sig i. Under 'old order' kunne lovgivningen love 'straf', men kunne ikke skabe 'lydighed' fra borgerne. Det er fordi grundlaget for at afstraffe er, at mennesket har en fri vilje: Man kan kun blive straffet for noget der medfører straf. Hvis et menneske er villig til at tage konsekvensen af sin handling, så kan man bryde loven. Muligheden for at vælge bevares dermed intakt.

Moralens agent

Hvis man handler på en bestemt måde ud fra en miljømæssig eller biologisk årsag, så kan regeringen selvsagt ikke forholde sig til mennesket som 'moralens agent' med en fri vilje. Under 'new order' erstattes straf med en eliminering af valgmuligheden. I stedet for at straffe dig for at træffe et forkert valg, så fjernes valgmuligheden. Et lille men godt eksempel: I stedet for at loven fortæller os at vi skal betale vores skat, så trækkes skatten inden vi får vores løn.

Lewis pointerer at i vores 'fagre nye verden', så er fællesskabet mellem borger og stat meget lig et slave/herre forhold, en tilgang der leder tankerne hen på den fremstilling Huxley giver i 'Brave new world'.

Den oplagte kritik af Lewis går selvfølgelig på at videnskaben uvilkårligt leder til tyranni. Det er vel som udgangspunkt ikke helt fair at indikere at videnskaben kun er ude på at gøre mennesket til dets slave? Og er videnskaben er i virkeligheden ikke de eneste, der kan løse nutidens miljøproblemer m.m.?

To be or not to be - videnskab

*Ikke imod
videnskab per se*

Lewis var klar over disse kritikpunkter og svarede at han ikke var imod videnskab som sådan, og at videnskab ikke nødvendigvis fører til dens slags tyranni hans beskriver i *That Hideous Strength*. Men det ville være forkert at påstå at Lewis af denne grund kun var ude på at påpege de uheldige konsekvenser ved misbrug af videnskaben. For når Lewis sagde, at han ikke angreb videnskaben/videnskabsfolket som sådan, var det ud fra en klar logik: han angreb ikke

William Hingest

videnskaben i den forstand at videnskab er stræben efter mere viden, han angreb den ud fra en forståelse af videnskab som stræben efter mere magt, og i særdeleshed magt over mennesker. Konsekvensen af dette er, at Lewis accepterede naturvidenskabernes legitimitet, men han fandt samfundsvidenskaben forkastelig, vel at mærke i datidens forståelse af disse videnskaber. At lære om kemi og biologi var acceptabelt, hvis ikke ligefrem ærefuldt, mens det at bruge kemiske og biologiske maksimer til at forstå den menneskelige natur var forkastelig. Et eksempel på dette perspektiv finder man i karakteren William Hingest i *That Hideous Strength*. Hingest er Lewis's prototype på en "good scientist," en fremragende kemiker som har højere tanker om hans stamtræ end hans videnskabelige kunnen. Hingest er ikke interesseret i videnskab for at få *magt*, men for at få *ny viden*. Hingest har også et ret negativt syn på de, der ønsker at bruge videnskaben til at kontrollere mennesker. De discipliner der er rettet mod menneskets natur omfatter han ikke engang som videnskab. Da Mark Studdock taler til ham om sociologi svarer Hingest køligt: "There are no sciences like Sociology."

Politiske problemer er moralske problemer.

Videnskaben som politisk problemknuser

I forhold til kritikpunktet gående på at videnskaben er det eneste der kan løse nogle af vores alvorlige problemer, så var Lewis uenig. Lewis medgiver at videnskabsfolk har masser af viden, men mener at det meste af denne viden er irrelevant. Politiske problemer er først og fremmest moralske problemer, og videnskabsfolk er ikke udstyret til at fungere som morallærere. Lewis sagde: "I dread specialists in power because they are specialists speaking outside their special subjects. Let scientists tell us about sciences. But government involves questions about the good for man, and justice, and what things are worth having at what price; and on these a scientific training gives a man's opinion no added value." (*That Hideous Strength*, s. 71).

Uden moral bliver politik til tyranni

Kardinalpunktet ved, at stole på at videnskaben kan løse politiske problemstillinger, er således, at videnskaben er separeret fra de almengyldige moralske principper, som alle politiske løsninger er afhængige af. Ord som retfærdighed, ansvar og nåde giver ingen mening i en videnskabelig forståelsesramme, mener Lewis. Så selvom videnskab ikke nødvendigvis er tyrannisk per se, kan den alligevel let blive et redskab for tyranner, fordi den ikke er moralsk funderet. Det samme gælder politik: Uden et solidt moralsk fundament bliver politik til tyranni. Det gode spørgsmål er så: Hvis Lewis mener vi har behov for en fælles moral, hvordan når vi så frem til den? Svaret på det spørgsmål er temmelig kontroversielt!

Moralens fundament

Bibelske værdier?

Mange kristne argumenterer med at moral skal hvile på Bibelsk grund. Når kristne involverer sig i politik, så vil man derfor ofte høre dem argumentere for ”Bibelske værdier,” ”kristne værdier,” ”den almengyldige religiøse sandhed,” eller (en af de dominerende) ”traditionelle værdier” baseret på den jødisk-kristne tradition. Begreberne varierer i forståelse, men de har alle samme sigte: Den eneste rigtige kilde til moral er den kristne (*Is Progress Possible? Willing Slaves of the Welfare State*, s. 315).

Lewis for en moralsk naturlov

Lewis var opmærksom på dette perspektiv, men afviste det. Som hans skriver i hans essay om etik: *”It is often asserted... that the world must return to Christian ethics in order to preserve civilization... Though I am myself a Christian, and even a dogmatic Christian untinged with Modernist reservations and committed to supernaturalism in its full rigour, I find myself quite unable to take my place beside the upholders of ...[this] view... It is far from my intention to deny that we find in Christian ethics a deepening, an internalization, a few changes of emphasis in the moral code. But only serious ignorance of Jewish and Pagan culture would lead anyone to the conclusion that it is a radically new thing.”* (*On Ethics*, 1967, s. 44 og 46.)

Naturlig moral

Mens han altså benægter eksistensen af en specifik kristen moral, argumenterer han for eksistensen af en fornuftsmæssigt erkendt almengyldig moralsk naturlov (’natural moral law known by all through human reason’). Denne naturlige moral kodeks kan ikke undslippes, det er grundlaget hvorpå alle moralske afgørelser træffes. Dets fundamentale sandheder – maksimer som at gøre det gode og undgå det onde, at tage vare på andre er godt, erkendes uafhængigt af erfaring. De er erkendt på samme måde som vi har erkendt at $2 + 2 = 4$. Lewis er langt fra den første der har opereret med en sådan moralsk naturlov. Tankegangen er også at finde hos Aquinas, Augustin, Cicero, Grotius, Kant, for ikke at nævne Luther.

Opgør med kristnes naturlovsafvisning

Men denne idé om en moralsk naturlov, er netop hvad mange kristne har ganske store aversioner mod. For Lewis var dette ’kristne’ perspektiv hele essensen af den moderne filosofi. Ligesom moderne filosoffer angriber muligheden for at kunne klarlægge en objektiv moralsk naturlov, således argumenterer kristne også for at det ikke kan lade sig gøre; fornuften er så korruperet af synd, at man ikke kan tale om en objektiv moral udenfor Bibelen. Lewis var frustreret over denne overbevisning og skrev til sin bror: *”Did you fondly believe, I did, that where you got among Christians, there at least you would escape from the horrible ferocity and grimness of modern thought? Not a bit of it. I blundered into it all, imagining that I was the upholder of the old, stern doctrines against modern quasi - Christian slush; only to find that my sternness was their slush.... They all talk like Covenants or Old Testament prophets. They don’t think human reason or human conscience of any value at all....”* (*Letters*, s. 177).

Så vidt vides, så gik Lewis ikke nærmere i clinch med problemet i disse kristnes naturlovsafvisning. Han brugte som bekendt sit krudt på at fornøje de „ikke-forstokkede“ med historier istedet for at skulle løbe panden mod den kristne bedredenheds-mur.

En almen gyldig moral

Er det kun kristne der kan lave gode love?

Problemet ved at binde al moral op på Bibelen er, at det implicerer at de som ikke tror på Bibelen faktisk aldrig kan blive 'gode' borgere. Hvis det kun er rettroende kristne, der har adgang til den sande moral via Bibelen, så er det jo også kun dem der kan udforme love! Kristendom og politik problemet vender her tilbage til overfladen med grusom hævn. Hvis det er tilfældet, så eksisterer der ikke et fælles grundlag, hvorpå troende og ikke-troende kan mødes i diskussion og fælles handling på den politiske arena. Naturlovstanken redder os fra dette skisma ved at artikulere en moral som kan deles af alle - uanset overbevisning.

Det teologiske argument for en naturlov

Argumentet for en naturlov er ikke udelukkende af politisk karakter. Den overordnede grund for kristne til at acceptere en naturlov er, ifølge Lewis, at det er hvad Bibelen indirekte foreskriver. Lewis argumenterer i *The Discarded Image* for at Paulus flere steder er i fuldstændig harmoni med Antikkens tankegang og stoicismens opfattelse af 'natural law':

"The Stoics believed in a Natural Law which all rational men, in virtue of their rationality, saw to be binding on them. St. Paul[s]... statement in Romans (ii 14 sq.) that there is a law 'written in the hearts' even of Gentiles who do not know 'the law' is in full conformity with the Stoic conception, and would for centuries be so understood. Nor, during those centuries, would the word hearts have had merely emotional associations. The Hebrew word which St. Paul represents by kardia would be more nearly translated 'Mind'." (The Discarded Image, 1964, s. 160).

Og videre i samme spor fra hans essay om etik: *"The convert accept[s]... forgiveness of sins. But of sins against what Law? Some new law promulgated by the Christians? But that is nonsensical. It would be the mockery of a tyrant to forgive a man for doing what had never been forbidden until the very moment at which the forgiveness was announced...Essentially, Christianity is not the promulgation of a moral discovery. It is addressed only to penitents, only to those who admit their disobedience to the known moral law." (On Ethics," s. 46-47.)*

Naturlovens betydning

Hvis man skulle mene at Lewis måske lægger lidt for meget vægt på naturlovens betydning i hans politiske perspektiv, så er der måske grund til at klarlægge hvori begrænsningen er. Ifølge Lewis er naturloven *basis* for at kristne kan bevæge sig ind på det politiske felt, men naturloven kan ikke levere simple løsninger på komplekse politiske problemstillinger. Som Lewis forklarer det (i et ekko af Aristoteles *Etikken*): *"Moral decisions do not admit of mathematical certainty. Natural law only supplies general moral precepts; prudence is required to correctly apply those precepts in particular situations. Hence there is always the chance that one's political decision will be wrong." (The Weight of Glory, s. 53.)*

*Naturlov kan ikke
erstattes med
Bibelen*

I modsætning til hvad de kristne som modsætter sig tanken om en naturlov nu måtte tænke, så kan denne usikkerhed ved naturloven *ikke* reddes ved at erstatte naturloven med 'love' fra Bibelen. Bibelen giver ikke specifikke løsninger på politiske problemstillinger. Den fortæller ikke noget om evt. besparelser på ulandsbistanden, ej heller om hvilket skattesystem man skal bruge eller hvad man stiller op med et Folkedrab i Rwanda. Bibelen kræver fortolkning hvis den skal bruges som et politisk opslagsværk, og dermed åbnes der for mulige fejlfortolkninger. En ufejlbarlig Bibel skal desværre tolkes af fejlbarlige mennesker. Med andre ord kan Bibelen altså, i Lewis' optik, misbruges lige så meget som en naturlov.

Det er vigtigt at understrege, at Lewis ikke mener at Bibelen ikke har nogen rolle indenfor det moral-etiske område. Men i et ikke-teokratisk samfund vil Bibelen aldrig være den eneste 'moraliske standard'. Derfor er naturloven, den almengyldige moral, et nødvendigt mødested for alle borgere, uanset overbevisning. Spørgsmålet er så blot om de mange der har læst C.S. Lewis har bidt mærke i det.

Bibliografi

- C.S. Lewis, "Private Bates" (New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1986)
C. S. Lewis, *Letters of C.S. Lewis*, (New York: Harcourt, Brace and World, 1966).
C.S. Lewis, "Lines During a General Election," (London: Geoffrey Bles, 1964)
C. S. Lewis, *Miracles: A Preliminary Study* (New York: Macmillan Publishing Co., 1960)
C.S. Lewis, "Is Progress Possible? Willing Slaves of the Welfare State,"
C. S. Lewis, *That Hideous Strength* (New York: Macmillan Publishing Co., 1965).
C. S. Lewis, *The Abolition of Man* (New York: Macmillan Publishing Co., 1955)
C.S. Lewis, "A Reply to Professor Haldane"
C.S. Lewis, "On Ethics" (Grand Rapids, Michigan: W. B. Eerdmans Publishing Company, 1967)
C.S. Lewis, "The Discarded Image" (New York: Cambridge University Press, 1964)
C. S. Lewis, "Why I am Not a Pacifist," (*i The Weight of Glory*)
- William Griffin, *Clives Staples Lewis: A Dramatic Life* (San Francisco: Harper and Row, 1986)
The Literary Legacy of C.S.Lewis (New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1979)

Norge:

Samarbejde om en ny politik

AF David Hansen, Formand for Kristeligt Folkepartis Ungdom (KrFU) i Norge.

Oversat og redigeret af Jonas Norgaard Mortensen

I Norge går det godt, eller gør det? Kristeligt Folkeparti er efter stortingsvalget i september blevet regeringsbærende parti i en centrum-højre regering, partiets formand Kjell Magne Bondevik er igen blevet statsminister og partiet har stor indflydelse. Partiet er igen kommet til magten ved at trække mod højre, men hvilke kompromisser har partiet måtte sluge? Er Norges liberale partier ikke til minimalstat og nedsæringer i ulandsbistanden? David Hansen, leder af Kristeligt Folkepartis Ungdom, KrFU, redegører i denne rapportage for magten i Norge, og kristendemokratiets placering deri.

Ønske om ny regering & ny politik

Efter valget den 10. september 2001 var det klart at den siddende Arbejderpartiregering havde lidt et valgnederlag. Årsagen til dette nederlag, og det efterfølgende regeringsskifte, ligger selvsagt ikke kun hos Arbeiderpartiet selv. Gennem valgkampen blev der præsenteret et klart budskab fra samtlige oppositionspartier, med undtagelse af Socialistisk Venstreparti (SV), om behovet for ny regering og en ny politik. Partiernes slagord var variationer over det samme tema.

KrF og KrFU førte også en valgkamp med samme budskab: En ny regering og Kjell Magne Bondevik som statsminister. Et sådan budskab forpligter selvsagt.

Samarbejde mellem KrFU og Unge Venstre, samt Unge Højre.

På grund af en ganske god dialog mellem Unge Venstre, Unge Høyre og KrFU var det enkelt at finde sammen efter valget. Under Centrumsregeringen havde KrFU og Unge Venstre fundet en god tone (KRF havde fra oktober 1997 til marts 2000 regeringsmagten sammen med Venstre og Centrum, red.).

Tilsvarende havde der udviklet sig et godt samarbejde mellem KrFU og Unge Høyre, særlig knyttet til fælles medlemskab i den europæiske konservative/kristendemokratiske ungdomsorganisation Youth of the European People's Party (YEPP).

Unge Venstre, under ledelse af Jennie Johnsen, havde længe længtes efter at slippe Sentrumsalternativet. Senterungdommen selv havde heller aldrig været særlig varme tilhængere af samarbejdet i centrum. KrFU ønskede at formidle et oprigtigt budskab i valgkampen om fornyet tillid til Sentrum, men budskabet var ikke let at sælge. Som budbære havde vi interne overbevisningsproblemer knyttet til realismen i projektet. Dette smittede af på partitroppenes kommunikation af budskabet.

Viljen til regeringsskifte var større end troen på Centrumsalternativet. Til slut løste vælgerne hele dilemmaet. Senterpartiet mistede den afgørende position med

de afgørende mandater. At Venstre, trods sit dårlige valgresultat, alligevel kom med i regeringssamarbejdet, syneliggør oplevelsen af dette parti som samarbejdspartner fremfor Senterpartiet.

*Fødselshjælp til
'moderpartierne'*

Vi ungdomspartiledere fra Unge Høyre, Unge Venstre og KrFU bestemte os tidligt for at forsøge at bidrage med indspil og fødselshjælp til et nyt samarbejde mellem vores moderpartier. Målet var en ny regering bestående af Høyre, KrF og Venstre. Vi var alle tre mere utålmodige og positivt indstillede end vores moderpartier. Initiativet til denne proces, fra KrFUs side, var klaret internt i ungdomspartiet. Responsen til dette udspil var god og positiv fra Ine M. Eriksen og Jennie Johnsen.

Krav til indhold

I KrFU gjorde vi selvfølgelig ikke dette uden at stille klare krav til det politiske indhold. Der var alligevel overraskende bred enighed internt om den primære strategi efter valget. Selv er jeg overbevist om at debatten var blevet langt hårdere, hvis vi havde været tvunget til at vælge andre løsninger. KrF, med sine traditioner for samarbejde og regeringsdeltagelse, havde vanskeligt kunnet trives længe i opposition, samtidigt med at sidde med nøglen til og ansvaret for fremtiden til et hvert tænkeligt regeringsalternativ. Det er KrF, som nu har den afgørende position i det nye Stortinget.

*Baggrunden for et
fælles udspil fra
Ungdomspartierne.*

Ideen til at udarbejde et fælles dokument var ikke ny. I 1996 var et lignende dokument blevet udarbejdet. Den gang var det et forsøg på at skabe et alternativ i starten af valget. Nu har vi valgresultatet bag os, og langt hen af vejen vælgerne bag os. Valgresultatet den 10. september førte centrum og højre sammen.

Efter at være blevet valgt til leder af KrFU i 1999 kan jeg huske, at jeg havde dokumentet fra 1996 med mig. Dette blev som et af de første dokumenter lagt i en skuffe i mit skrivebord. Jeg har siden da set frem imod en anledning til at løfte dokumentet og dette samarbejde frem igen. Ikke fordi dokumentet i sig selv var så enestående, men fordi jeg har haft en tro på at det burde være muligt at danne et godt samarbejde mellem kristendemokratiske KrF, socialliberale Venstre og liberalkonservative Høyre. Et samarbejde om en ny politik.

Vi ungdomspartier valgte at formulere os sådan i indledningen af vores fælleserklæring: *Norge trenger til en ny regering. Ikke bare nye statsråder, men først og fremst en ny politik. En samarbejdsregering må være et alternativ for mindre statlig styring og mindre magtkoncentration. Et alternativ for mere valgfrihet og større mangfoldighet. En regering som bygger sin politik på at alle mennesker er lige meget værd, men ikke er ens. Dette gjelder uafhængigt af køn, alder, sociale skel, livssyn, etnisk oprindelse, funksjonsdygtighet og seksuel orientering. Retten til liv, frihed og eiendom, samt pligten til at ta personlig ansvar er grunnleggende, og må gjelde for alle.*

Vi ønsker et samfund som møder den enkelte med tillid, som har tro på menneskets evne til selv at skabe sin velfærd og tryghed. Samtidigt må en samarbejdsregering sørge for at fællesskabet tager vare på dem som behøver hjælp. Fællesskabet har ikke bare et ansvar for den nationale fordeling, men også for at muligheder og byrder fordeles mere retfærdigt mellem generationer og nationer.

Efter min opfattelse lykkedes det os at formulere et dokument som balancerer behovet for modernisering, forenkling og nytænkning, med respekten for bevarelse af vigtige værdier. Fællesudtalesen fokuserer på det enkelte menneske og en politik, som ligger samfundet bedre til rette sådan, at indbyggerne kan leve deres liv af egen kraft. Samtidig har det et klart perspektiv for at enkeltmenneskerne lever i fællesskab - og fællesskaber. Disse fællesskaber har et ansvar for at løfte, ja om nødvendigt bære, hvor det er tiltrængt.

Det norske velfærdssamfund har brug for en politik som forvalter de ressourcer vi har til rådighed på en bæredygtig måde, så det sikrer forudsætningerne for gode og sunde levevilkår for dagens og fremtidens generationer. Denne forvalterskabstanke og dette bæredygtighedsprincip må også inkludere mennesker udenfor vores landegrænser. Værdierne i det kristent-humanistiske menneskesyn kender i udgangspunktet ikke til menneskeskabte grænser. Selv om mange mennesker omfattes af værdierne er der stadig tragisk mange som falder udenfor.

Nu har vi i Norge opgaven at sætte spor efter samarbejdsregeringen. Her spiller KrF en vigtig rolle. I et samarbejde må alle parter føle, at de er med til at vinde. Hver for sig må vi kunne bære det som måtte komme af kompromisser og nederlag.

Fakta:

Stortingets mandatfordeling efter stortingsvalget den 10. september 2001

Parti	Mandater (165 i alt)
Arbeiderpartiet	43
Høyre	38
Fremskrittspartiet	25
Sosialistisk Venstreparti	23
Kristelig Folkeparti	22
Senterpartiet	10
Venstre	2
Kystpartiet	1
Uavhengige*	1

Kjell Magne Bondeviks Samarbejdsregering blev udnevnt i statsrådet den 19. oktober 2001. Den er en mindretalsregering bestående af Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. I regeringens tiltrædelseserklæring bedder det blandt andet: "Samarbejdsregeringen har sin værdiforankring i retsstatens og demokratiets principper og den kristne og humanistiske kulturarv. Regeringen vil føre en politik byggende på: respekt for menneskelivet og menneskeværdet, personlig ansvar, frihed for enkeltmennesket, værn om familien, forvalteransvaret, næstekærlighed og omsorg for svagstillede."

Hvis du vil vide mere

Her er en række ressourcer for de der måtte være interesseret i at vide mere om den kristendemokratiske ideologi, de kristendemokratiske partier m.v. I næste nummer vil vi også kunne tilbyde en større litteraturliste.

Tidsskrifter	Tidningen Kristdemokraten (Svensk) Folkets Framtid (Norsk) Idé Politik (dansk)	www.kristdemokraten.com www.folketsframtid.no www.krf.dk
Kristendemokratiske Tænketaanke	Civitas – kristendemokratisk idéinstitut – <i>kristendemokratisk tænketank (svensk).</i> Kristdemokratisk debatt – <i>kristendemokratisk tidskrift (svensk).</i> Konrad Adenauer-stiftung – <i>Arbejder bl.a. med forskning i kristendemokratisk historie og ideologi (tysk/engelsk).</i> Thomistic Philosophy – <i>Alt om thomistisk filosofi. Meget kristendemokratisk tænkning har sit i udspring hos Thomas af Aquino (engelsk).</i> Jacques Maritain Center – <i>Alt om Maritain. Bl.a. kan man læse hans værker på nettet (engelsk).</i>	www.civitas.net www.kristdemokratiskdebatt.kristdemokrat.se www.kas.de www.aquinasonline.com www.nd.edu/Departments/Maritain
Andre tænketanke	Ethics and Public Policy Center i Washington – <i>Tænketank på etik & politik (engelsk)</i> The Institute on Religion and Public Policy – <i>Økumenisk institut som bl.a. arbejder med forholdet mellem politik, etik og religion (engelsk).</i> Demos – <i>Banebrydende tænketank (d. 3. vej) som bl.a. har A. Giddens, Bauman & Etzioni tilknyttet (engelsk).</i> Instituttet for fremtidsforskning – <i>Uafhængig dansk tænke-tank, der servicerer både det offentlige og private erhvervsliv (dansk).</i> The Family Policy Studies Centre – <i>Tænketank med fokus på familien i samfundet (engelsk).</i> Jewish Policy Research – <i>Tænketank der forsker i samfund og religion i et jødisk perspektiv (engelsk).</i> Inter Action Council – <i>Tænke tank om rettigbeder og pligter med bl.a. den tidl. tyske præsident Helmut Schmidt som medlem (engelsk).</i> Citizenship Foundation – <i>Organisation med fokus på medborgerskab & moral (engelsk).</i>	www.eppc.org www.religionandpolicy.org www.demos.co.uk www.cifs.dk www.fpss.org.uk www.jpr.org.uk www.asiawide.or.jp/iac/contents.htm www.citfou.org.uk

Paraply- organisationer	European People's Party (EPP)	www.eppe.org
	Youth of the European People's Party (YEPP)	www.yepp.org
	European People's Party in the European Parliament	epp-ed.europarl.eu.int
	Organización Demócrata Cristiana de America (ODCA)	www.odca.cl
	Christian Democrats and People's Party International (CDI-IDC):	www.idc-cdi.org

Partier - EU	Belgien:	Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V) Parti Social Chrétien (PSC)	www.cdenv.be www.psc.be
	Finland:	Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	www.kristillisdemokraatit.fi
	Holland:	Christen Democratisch Appèl (CDA)	www.cda.nl
	Irland:	Fine Gael (FG)	www.finegael.com
	Italien:	Centro Cristiano Democratici (CCD) Cristiani Democratici Uniti (CDU)	www.ccd.it www.axnet.it/cdu
	Katalonien:	Unió Democràtica de Catalunya (UDC)	www.uniodemocratica.org
	Luxembourg:	Chrëstlech Sozial Vollekspartei (CSV)	www.csv.lu
	Sverige:	Kristdemokraterna (KD)	www.kristdemokrat.se
	Tyskland:	Christlich Demokratische Union (CDU) Christlich Soziale Union (CSU)	www.cdu.de www.csu.de

- Resten af Europa:	Albanien:	Christian Democratic Party of Albania (-) Democratic Party of Albania (PDS)	sigmagemal@albaniaonline.net -
	Georgien:	Christian Democrat Union of Georgia (CDUG)	eurogeorgia@hotmail.com
	Hviderusland:	Belarussioan Christian Democrat Party (BCDP)	bdf@charity.belpak.minsk.by
	Kosovo:	A.Christian Dem. Party of Kosovo (PSHDK)	-
	Letland:	Kristīgi Demokratiska Savienība (KDS)	-
	Litauen:	Lietuvos krikščionių demokratų partija (LKD)	www.lkdp.lt
	Moldavien:	Partidul Popular Crestin Democrat	www.ppcd.dnt.md
	Norge:	Kristelig Folkeparti (KRF)	www.krf.no
	Rumænien:	Partidul Nat. Taranesc Crestin Democrat (PNTCD) Románial Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ)	www.pntcd.ro www.rmksz.ro
	Rusland:	Christian Democrat Union (CDU-CR)	kiselev@all-russia.org
	San Marino:	Partito Democratico Cristiano Sammarinese (PDCS)	www.pdcs.sm
	Schweiz:	Christlichdemokratische Volkspartei (CVP) Evangelische Volkspartei (EVP)	www.cvp.ch www.evp-pev.ch
	Slovakiet:	Krestenskodemokraticke Hnutie (KDH)	www.kdh.sk
	Slovenien:	Nova Slovenija-Krscanska Ljudska Stranka (NSi)	www.nsi.si
	Tjekkiet:	Krestanka a demokraticka unie (KDU-CSL)	www.kdu.cz
	Ukraine:	Christian People's Union (CPU)	-
	Ungarn:	Magyar Demokrata Fórum (MDF)	www.mdf.hu

- Syd- og Mellemamerika:	Argentina:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	juntanac@microstar.com.ar
	Aruba:	Arubaanse Volkspartij / Democracia Cristiana	-
	Bolivia:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	nabilmiguel@spvs.gov.bo
	Chile:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	-
	Costa Rica:	Partido Unidad Social Cristiana (PUSC)	pusccr@sol.racsacocor
	Cuba (*eksil):	Partido Demócrata Cristiano de Cuba (PDC) Movimiento Cristiano "Liberación" (MCL)	www.pdc-cuba.org -
	Dom. Rep.	Partido Reformista Social Cristiano (PRSC)	laguer@balaguerpresidente.com
	Ecuador:	Union Demócrata Cristiana (DP)	dp@interactive.net.ec
	El Salvador:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	-
	Guatemala:	Democracia Cristiana Guatemalteca (DCG)	-
	Honduras:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	-
	Nicaragua:	Partido Unidad Social Cristiana (PUSC)	-

Panama:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	pdcpanama@cwpanama.net
Paraguay:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	www.pdc.org.py
Peru:	Partido Popular Cristiano (PPC)	aflores@congreso.gob.pe
	Union Democrata Cristiano (UDC)	sluti@lullitec.com.pe
Uruguay:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	pdc@chasque.apc.org
Venezuela:	Partido Social Cristiano „COPEI“ (-)	www.copei.org

- Afrika:	DR Congo:	Democrat and Social Christian Party	-
	Sydafrika:	African Christian Democratic Party (ACDP)	www.acdp.org.za

Mellemøsten & Asien:	Filipinerne:	Lakas Union Nacional de Cristianos-Musulmanes Democratas Unidos (LAKAS-NUCD-UMDP)	venecia@pacific.net.ph
	Libanon:	Union Chrétienne Démocrate Libanaise	george@lawjabre.com
